

Akutní intoxikace návykovými látkami a léky na Dětském oddělení Nemocnice ČB

Jan Hříděl

Dětské oddělení

Nemocnice České Budějovice, a.s.

12.9.2025

My pediatri máme limitované informace o celé populaci

- většina abuzérů nevyžaduje lékařskou péči a svůj abuzus tají
- i závažné stavy se většinou řeší krátkodobě, ad hoc a symptomaticky
- laboratorní detekce noxy “na slepo” je náročná a někdy nemožná
- většina abuzérů má pocit, že mají vše pod kontrolou
- rodinné a sociální prostředí často neposkytne součinnost s profylaxí
- pediatri nejsou dobře vzdělaní v drogách a psychofarmacích

Jedná se o “vrchol ledovce”

Nejčastější prvky “scénáře” hospitalizace akutně intoxikovaného dítěte:

1. transport RZS/policií pro poruchu vědomí/agresivitu
2. suicidální pokus
3. impulzivní nebo neúmyslná konzumace toxické dávky

Jedná se o “vrchol ledovce”

- mezi lety 2022-2024 nedošlo na DEO k úmrtí při předávkování
- téměř nevidáme předávkování opiáty, nemusíme podávat naloxon
- nejzávažnější průběh mívají předávkování psychofarmaky se zástavou dechu či vdechnutím zvratků
- OSPD: všechny děti hospitalizované s drogovou či lékovou intoxikací

Jedná se o “vrchol ledovce”

postup při podezření na intoxikaci:

- zhodnotit bezpečí všech zúčastněných ... PČR
- zhodnotit ohrožení životních funkcí ... ABC ...RZS...KPR
- pokud je zachováno dýchání - stabilizovaná poloha
- dýchajícího intoxikovaného nebudit (studená voda atd.)
- **NEVYVOLÁVAT** zvracení mimo čas bezprostředně po požití
- při plném vědomí možno podat aktivní uhlí
- upozornit RZS na zvratky či nález drog a léků

Obrázek: https://www.rehabilitace.info/zdravotni/stabilizovana-zotavovaci-poloha-na-boku-prvni-pomoc-obrazek/#google_vignette

Počty dětí přijatých s drogovou/lékovou intoxikací na JIRP DEO NemČB v roce 2024

Alkohol	43
Ostatní drogy	cca 30

JIRP DEO Nem ČB - SRPEN 2025: 10 výrostků, 5 s alkoholem

- palpitace a porucha vědomí po vykouření jointa - ???
- bolest na hrudi, tachykardie - THC, pervitin, alkohol
- porucha vědomí - THC, pervitin, alkohol
- porucha vědomí a zvracení - alkohol
- porucha vědomí a agresivita - THC a kratom
- porucha vědomí a agresivita - THC a kratom
- porucha vědomí a zvracení - THC
- porucha vědomí s nutností umělé ventilace - quetiapin
- porucha vědomí - alkohol
- porucha vědomí, zvracení, záškuby - alkohol a kratom

Diagnosticko-léčebný postup u poruch vědomí má svá rizika

- i při významném podezření na abuzus a intoxikaci v akutních stavech vylučujeme další život ohrožující děje - trauma, infekci, cévní příhodu
- zároveň se nemůžeme spolehnout na dítětem a jeho okolím uváděné druhy a dávky toxinu - musíme předpokládat toxické dávky a detekovat i neuváděné nebezpečné další toxiny (např. paracetamol, glykol)
- dítě je tak zatíženo odběry (krev, mok, močová cévka), radiací (CT), potenciální alergickou reakcí (kontrastní látky, n-acetyl cystein), poškozením ledvin (antivirotika)...
- zdravotní systém je též zatížen provozně a finančně - tzv. “regres” není uplatňován

Počty (zjištěných) abuzerů léčiv na JIRP DEO NemČB

- 2017-2019 (3 roky) - 17 případů (13 ž : 4 m)
 - 2020-2022 (3 roky) - 11 případů (6 ž : 5 m)
 - 2023 - 11 případů (7ž : 4 m)
 - 2024 - 11 případů (5 ž : 6m)
-
- jen velmi orientační! Téměř vždy léky v kombinaci s drogami.
 - u dívek nejčastěji předávkování/suicidální pokusy
 - pro srovnání: ročně hospitalizujeme cca 40 dětí po požití alkoholu (výrazně rostoucí trend)

Psychofarmaka nejčastěji zneužívaná mládeží

- sedativa - opiáty a opioidy, ketamin
- psychostimulancia - Adderall, Ritalin
- anxiolytika a antiepileptika - diazepiny (vč alprazolamu a klonazepamu), lamotrigin, pregabalin
- hypnotika - “Z-léky” - zolpidem a zopiclon

- ALE: potenciál k abusu a závažným intoxikacím mají třeba i moderní antipsychotika (quetiapin, risperidon) a antidepresiva (citalopram)
- často dochází ke kombinaci více léčiv a léčiv s jinými drogami

“Epidemiologický” potenciál

- výrazně roste počet nezletilých se závažnými poruchami psychiky
- dochází k nárůstu preskripcí - farmakoterapie je dostupnější a společensky akceptovaná
- dětská primární péče a dětská psychiatrická péče prochází perzonální krizí
- není dostatečně využíván centrální registr léků

Vývoj počtu dětí a mladistvých s psychiatrickou péčí

Zdroj: Národní registr hrazených zdravotních služeb (NRHZS).

Počet pacientů, kteří mají v daném roce vykázanu jakoukoli péči pro sledovanou diagnózu (ambulantní nebo hospitalizační) u odbornosti psychiatrie.

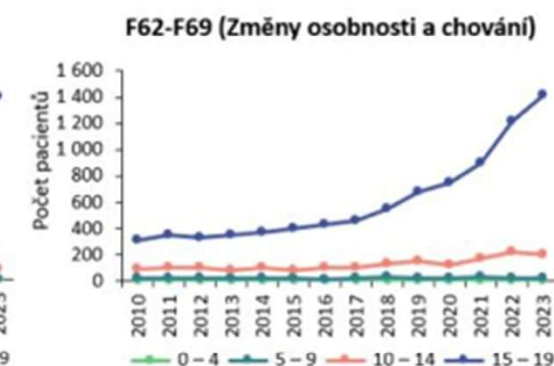
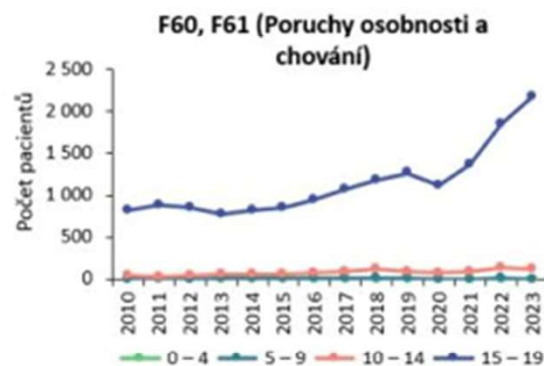
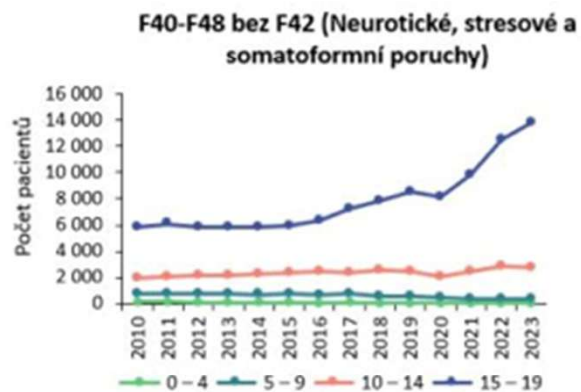
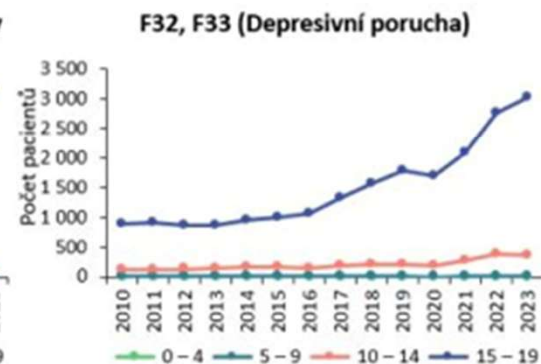
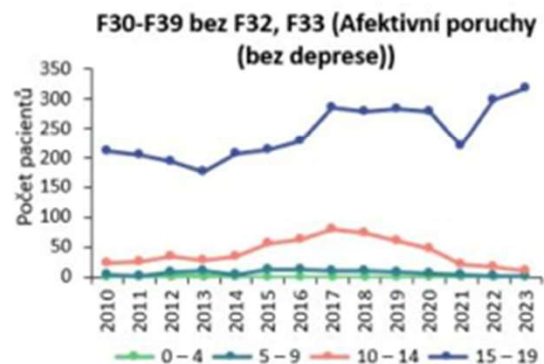
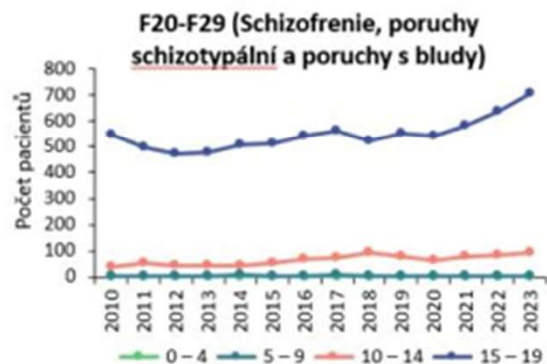
	2013	2023	% změna
↑ Poruchy chování a emocí s obvyklým nástupem v dětství a v dosp. (F90-F98)	26 688	30 295	14%
↑ Neurotické, stresové a somatoformní poruchy (F40-F48 bez F42)	8 896	16 997	91%
↑ Poruchy psychického vývoje (F80-F89)	4 249	8 432	98%
↑ Mentální retardace (F70-F79)	3 799	4 321	14%
↑ Depresivní porucha (F32, F33)	1 045	3 399	225%
↑ Syndromy poruch chování, spoj. s fyziolog. poruch. a somat. faktory (F50-F59)	1 570	2 635	68%
↑ Poruchy osobnosti a chování (F60, F61)	845	2 298	172%
↑ Obsedantně-nutkavá porucha (F42)	771	1 683	118%
↑ Změny osobnosti a chování (F62-F69)	455	1 639	260%
↑ Poruchy duševní a poruchy chování způs. užíváním psychoakt. látek)	910	925	2%
↑ Schizofrenie, poruchy <u>schizotypální</u> a poruchy s bludy (F20-F29)	523	805	54%
↑ Afektivní poruchy (bez deprese) (F30-F39 bez F32, F33)	214	331	55%
↑ Organické duševní poruchy, Alzheimerova nemoc (F00-F09, G30)	207	201	-3%
↑ Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním alkoholu (F10)	150	195	30%
↑ Celkem	47 180	66 257	40%

Zdroj: <https://www.zdravotnickyydenik.cz/2024/10/v-cesku-mame-krajske-mesto-dusevne-nemocnych-dospivajicich-prevenci-ho-muzeme-zmensit/>

Počet dětí a mladistvých s psychiatrickou péčí pro vybrané diagnózy dle věku

Zdroj: Národní registr hrazených zdravotních služeb (NRHZS)

Počet pacientů, kteří mají v daném roce vykázanu jakoukoli péči pro sledovanou diagnózu (ambulantní nebo hospitalizační) u odbornosti psychiatrie.

Zdroj: ÚZIS/Ladislav Dušek

Zdroj: <https://www.zdravotnickýdeník.cz/2024/10/v-cesku-mame-krajske-mesto-dusevne-nemocnych-dospivajicich-prevenci-ho-muzeme-zmensit/>

Příklady “velikosti trhu” s rizikovými léčivými v ČR

- benzodiazepiny: předepsáno > 43 milionů def. denních dávek/rok
- zolpidem/zopiclon: předepsáno > 83 milionů def. denních dávek/rok
- pregabalin: nárůst z 5,4mil. (2013) na 28,5mil. (2022) DDD/rok

Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/zprava-o-zavislostech/zprava-o-probl.-uzivani-psychoaktivnich-leku-v-cr-2023/>

Zdroje zneužívané preskripční medikace

- nejčastěji uváděné zdroje léčiv jsou rodina a přátelé
- ALE: objevují se rysy organizované aktivity ať už v podobě gangů mladistvých distributorů či organizovaného padělání receptů
- viz.např.

https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/polsko-gangy-cesko-leky-recepty-podvod-deprese-uzkost.A240612_194400_domaci_stud

- hrozí tedy eskalace dostupnosti a pokles kvality léků na černém trhu

Kazuistika 1:

M 17let

NO: **blouznění, agresivita**

RA: otec není s rodinou, děd po suicidiu

OA: alergie, jinak nevýznamná

- CT vyloučen úraz, přiznává MDMA

Lab. nález **MDMA, Rivotril, THC, alkohol.**

Spont. ústup obtíží.

Propuštěn - s matkou zajištěno ambulantní sled. psychiatrem,
doporučen FOKUS/Prevent

Kazuistika 2:

M 17let

NO: **výrazná bolest nohou**

RA: bez pozoruhodností

OA: před 6měs. hosp. pro intoxikaci risperidonem, před 3měs. pro intoxikaci THC a amfetaminy

Amb. sledován psychologem/psychiatrem.

- CT vyloučen úraz, drogy neguje

Lab. nález **MDMA, Rivotril, THC.**

Spont. ústup obtíží.

Propuštěn - doporučen překlاد do DPN Opařany, FOKUS/Prevent

Kazuistika 3:

Ž 17let

NO: ve snaze zlepšit svoje depresivní projevy požila toxické dávky svojí chron. medikace - **olanzapin, aripiprazol, trazodon**. Přeložena z okresní nemocnice po výplachu žaludku.

RA: úplná rodina

OA: sledována psychiatrem pro poruchy nálady

Lab. nález: bez neočekávaných dalších nox.

Proveden “výplach střev”, dále ústup obtíží.

Propuštěna - s matkou zajištěno intenzivnější ambulantní sled. psychiatrem.

Kazuistika 4:

Ž 14let

NO: opakované zvracení, bolest břicha - uvádí požití nespec. množství **olanzapinu, citalopramu, aripirpazolu a paracetamolu**

RA: oba rodiče inv. důchod (psychiatrické a autoimunitní onemocnění), babička po suicidii

OA: sledována psychiatrem pro bipolární a disociativní poruchu

Lab. nález odpovídá intoxikaci **paracetamolem** - léčena n-acetylcysteinem, úzdrava.

Propuštěna za podmínky intenzivního ambulantního sledování, doporučen pobyt v DPN Opařany.

Kazuistika 5:

M 17let

NO: porucha vědomí, agresivita, drogy neguje.

RA: na útěku z výchovného ústavu

OA: v raném dětství sledován pro ADHD

- CT vyloučen úraz

Lab. nález: **alprazolam, quetiapin, tramadol, guaifenesin, THC, pregabalin.**

Postupný ústup obtíží.

Propuštěn - doporučen FOKUS/Prevent a psychologické vyšetření.

Kazuistika “BY PROXY”:

Ž 1rok

NO: porucha vědomí, zvláštní stereotypy

RA: bez pozoruhodností

OA: bez pozoruhodností

- CT vyloučen úraz, laboratoř bez známek neuroinfekce, před event eskalací vyšetření (LP, MRI) a léčby (Herpesin, ATB) rodiče na cílený dotaz uvádějí, že je možné akcidentální požití zolpidemu

Lab. nález: **zolpidem**

Spont. ústup obtíží.

Jak se bude situace vyvíjet?

Data z Evropského Školního Průzkumu stran Drog a Alkoholu (ESPAD, přes 100 tisíc respondentů z 35 států) z roku 2019 nebyla stran zneužívání léků optimistická - uvidíme v dalším kole snad v roce 2025

Prevalence užívání psychoaktivních léků	Pohlaví		
	Chlapci (n=1 424)	Dívky (n=1 354)	Celkem (N=2 778)
Léky na uklidnění nebo na spaní užívané na lékařský předpis			
V životě	9,0	11,1	10,0
Méně než 3 týdny	6,1	7,2	6,6
Déle než 3 týdny	2,9	3,9	3,4
Psychoaktivní léky užívané za účelem dostat se tzv. do nálady			
Léky na uklidnění nebo spaní bez lékařského předpisu			
V životě	5,2	7,9	6,6
V posledních 12 měsících	2,5	4,5	3,5
V posledních 30 dnech	1,0	2,2	1,6
Léky proti bolesti			
V životě	7,0	12,5	9,7
V posledních 12 měsících	3,3	6,2	4,7
V posledních 30 dnech	1,4	3,6	2,4
Alkohol spolu s léky			
V životě	4,2	7,4	5,8
V posledních 12 měsících	2,8	5,1	3,9
V posledních 30 dnech	1,2	2,2	1,7

Zdroj: Chomynová a kol. (2020)

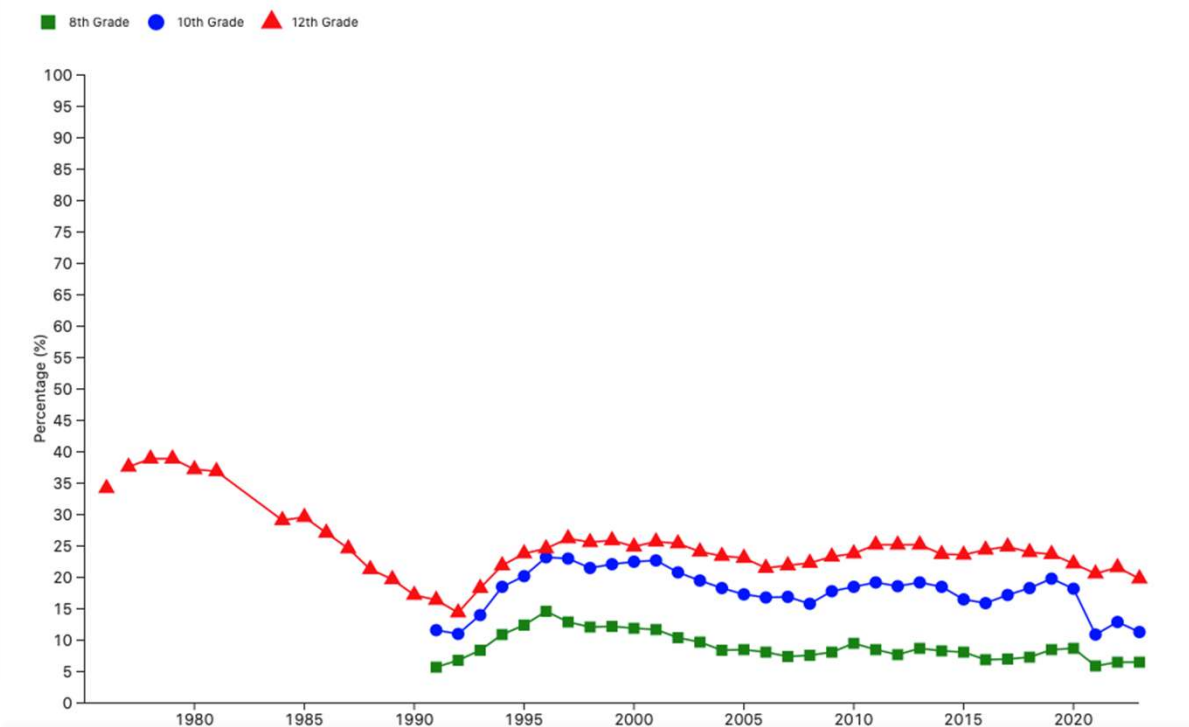
Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/zprava-o-zavislostech/zprava-o-probl.-uzivani-psychoaktivnich-leku-v-cr-2023/>

Jak se bude situace vyvíjet?

Data z amerického Monitoring the Future ale ukazují spíš stagnaci či pokles abuzu v období Covid bez jasné změny trendu

- zde graf procenta mládeže s užitím jakékoliv drogy během posledních 30 dnů

Any Illicit Drug: Trends in Last 30 Days Prevalence of Use in 8th, 10th, and 12th Grade

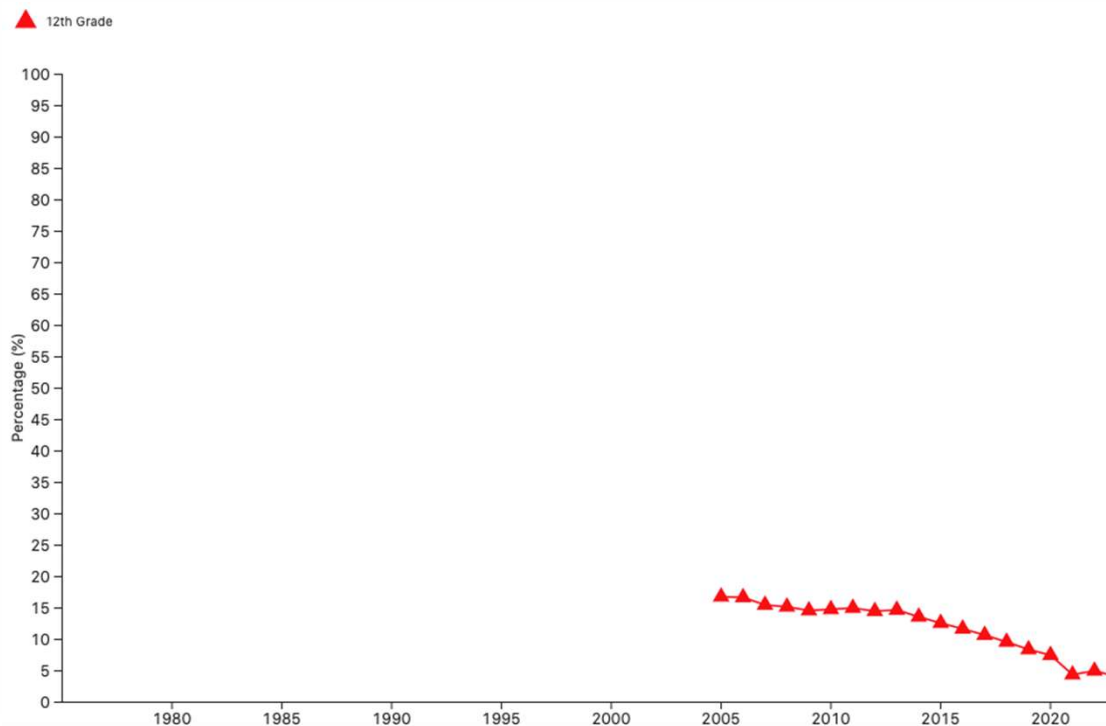

Zdroj: <https://monitoringthefuture.org/results/annual-reports/>

Jak se bude situace vyvíjet?

Data z amerického Monitoring the Future ale ukazují spíš stagnaci či pokles abuzu v období Covid bez jasné změny trendu

- zde graf procenta 18letých zneužívajících předpisové léky během posledních 30 dnů

Zdroj: <https://monitoringthefuture.org/results/annual-reports/>

Je stagnace incidence abuzu léčiv dobrá zpráva?

- budou tradiční léčiva a drogy vytlačeny novými syntetickými drogami?
- budou tradiční léčiva a drogy nahrazeny závislostí na sociálních sítích a virtuální realitě?
- jde vůbec o solidní data?

Jak můžeme dětem (a Vám) pomoci?

- těsná spolupráce s OSPOD/PČR
 - těsná spolupráce s DPN Opařany a PL Červený Dvůr
 - snažíme se individualizovaně kontaktovat stávající psychology/psychiatry, napojit dítě a rodinu na podpůrné ambulantní programy
 - máme pravidlená setkání s poskytovateli ambulantní péče o rizikové adolescenty
 - plánujeme zřízení pracovní skupiny pro péči o adolescenty, za účelem zvyšování erudice a kvality péče
 - jsme otevřeni připomínkám
-
- DĚKUJI ZA POZORNOST.

Definice lékového abusu dle Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti:

Zneužívání léků zahrnuje jakýkoliv způsob užití léku, u kterého byla prokázána problematická spotřeba. Jde například o užití léku získaného na lékařský předpis nebo bez něj, avšak zjevně mimo přijaté lékařské postupy nebo pokyny, užití za rekreačním účelem (kvůli psychoaktivním účinkům) nebo v rámci samoléčby, kdy rizika a problémy spojené s užitím převažují nad jeho přínosy.

Zdroj: <https://www.drogy-info.cz/zprava-o-zavislostech/zprava-o-probl.-uzivani-psychoaktivnich-leku-v-cr-2023/>